

доки не отримають бажаний результат (100% правильних відповідей). Вони уважно слідкують за інформацією на сайті, чи не з'явився новий тест, чи не змінилась рейтингова таблиця.

Активно допомагають у виправленні недоліків, вказують на описки, підказують, як краще оформити той, чи інший тест, розкривають секрети, в який спосіб можна визначити, яка відповідь точно хибна. Бути співавторами курсу – це для багатьох почесна місія.

Що досить важливо, в Moodle є і зручний спосіб спілкування – обмін повідомленнями внутрішньої пошти. Для багатьох дуже велике значення має сама можливість спілкування із викладачем через Internet-мережу. Дехто сприймає це навіть як шанс розкрити свій потенціал перед викладачем: адже деякі студенти через сором'язливість чи невпевненість часто бояться на аудиторних заняттях висловлювати власну думку, пропонувати свої шляхи розв'язання проблеми.

- Особлива цінність такої форми роботи полягає в тому, що викладач ще до початку практичного заняття бачить помилки, які допускають студенти, а також ті питання, які студенти недостатньо добре зрозуміли. Це дає змогу викладачу на практичному занятті зробити акцент саме на проблемних питаннях, вчасно виправити помилки і коригувати методику викладання в залежності від конкретної аудиторії.

Можливість бачити результати кожної спроби студента, час, витрачений на кожну спробу, дає викладачу розгорнуту інформацію про індивідуальні успіхи студента, про його прагнення до здобуття знань, до виправлення допущених помилок, про індивідуально-психологічні особливості мислення (швидкість, глибину, критичність, гнучкість мислення, логічність, послідовність думки тощо).

Про ефективність пропонованих підходів переконливо свідчать: постійна, систематична робота студента, навчання із захватом, із натхненням, досягнення ним значних результатів при опануванні навчального матеріалу, зростання потреби у студента до самоконтролю, підвищення інтересу до самооцінювання і загалом до вивчення курсу; розширення знань студента про методи і прийоми самоконтролю. Яскравим підтвердженням є і наступний факт. В листопаді 2011 р. традиційну модульну контрольну роботу з алгебри і теорії чисел на фізMATі НПУ імені М.П.Драгоманова було вперше проведено в режимі on-line. Результат – Якість 100%. Але це, на нашу думку, навіть не найбільше досягнення. Особливо важливо, що жоден студент не обмежився лише констатацією оцінки, кожен замислився над допущеними помилками і, якщо сам не міг з'ясувати причин помилки, запитував в індивідуальному порядку у викладача. Такого великого бажання проаналізувати результати контрольної роботи зазвичай не спостерігається. Більше того, на прохання студентів було створено «тест для тих, хто хотів би повторно пройти тестування». І хоча результати цього повторного тестування не враховувались, охочих пройти тест було багато.

Висновки. Отримані результати свідчать про широкі потенційні можливості пропонованих підходів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти / Лист Міністерства освіти і науки України від 31.07. 2008. 1/9-484 головам робочих груп МОН України з розроблення галузевих стандартів вищої освіти та головам науково-методичних комісій МОН України / Режим доступу: elib.crimea.edu/zakon/list484.pdf. – 73 с.*
2. *Режим доступу: http://www.fmi.npu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=148*
3. *Режим доступу: <http://www.dn.npu.edu.ua/course/view.php?id=101>*

УДК 371.134:78

Топчієва І.О.

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ЗАСОБАМИ ЕВРИСТИЧНОГО НАВЧАННЯ

Статья рассматривает содержание критериев эффективности подготовки будущих учителей музыки средствами эвристического обучения в процессе работы учебных хоровых коллективов.

Тенденції сучасного розвитку українського суспільства, української національної школи вимагають від майбутнього вчителя оволодіння інноваційними педагогічними технологіями. Інтеграційний характер діяльності вчителя музики, зокрема керівника дитячого хорового колективу, зумовлює пошук шляхів удосконалення творчо-результативних показників мистецької діяльності у технологіях евристичного навчання. Результативність впровадження і проектування методів евристичного навчання на процес фахової підготовки передбачає наявність чітких критеріїв оцінювання диригентсько-хорової діяльності студентів.

Аналіз досліджень О.Абдуллої, В.Безпалько, П.Гальперіна, В.Сластеніна, Н.Талізної, А.Усової та ін. дозволив нам сформулювати загальні вимоги до виділення і обґрунтування критеріїв, які: по-перше - повинні відображати основні закономірності формування особистості; по-друге – сприяти встановленню комплексного зв'язку між компонентами наукового дослідження.

Науково-педагогічна література (А.Бодалев, В.Загвязинський, Б.Ломов, С.Петрушин та ін.) окреслює комплекс ознак, які мають забезпечувати критерії (об'єктивність, однозначність, адекватність, валідність, нейтральність), рекомендує використовувати групи критеріїв (результативних і процесуальних, об'єктивних і суб'єктивних, якісних і кількісних, зовнішніх і внутрішніх, інтегральних і диференційованих, експертних і саморефлексивних) [6, 3].

Наукові дослідження в галузі педагогіки мистецтв у цілому (Е.Абдуллін, О.Апраксина, В.Медушевський, Г.Падалка, В.Ражников, О.Рудницька, О.Щолокова та ін.) [5] і дослідження з проблем диригентсько-хорової підготовки зокрема (А.Болгарський, І.Коваленко, А.Козир, П.Ніколаєнко, З.Софроній та ін.) [2] констатують відсутність у студентів умінь та навичок самостійної творчої діяльності, необізнаність із прийомами творчого мислення, неспроможність до створення особистісного творчого продукту – інтерпретації хорового твору, недостатню готовність майбутніх учителів музики до самооцінювання, самоконтролю під час конструювання власних цілей та змісту диригентсько-хорової діяльності.

Аналіз досліджень з питання сутності, змісту, специфіки та умов впровадження інноваційної технології евристичного навчання (В.Андреев, П.Каптерев, В.Кулюткін, В.Паламарчук, О.Пехота, А.Хуторської та ін) [1, 7] з'ясував ступінь її потужних дидактичних можливостей у створенні максимальних умов для самореалізації, відкрив погляд на неї, як на потужний механізм акмерозвитку, активізації інтелектуально-творчої діяльності, конструювання індивідуального стилю диригентсько-хорової діяльності майбутнім вчителем музики у процесі фахової підготовки.

У нашому дослідженні евристичне навчання ми розглядаємо як творчо-інтелектуальну активність студентів у процесі засвоєння творів мистецтва, що будується на актуалізації попереднього досвіду й прогнозуванні наступних дій та активізує емпатію, інтуїцію, асоціативно-образне мислення. Що дозволяє майбутньому вчителю музики приймати рішення у нестандартних ситуаціях та націлює на стратегію успіху у вирішенні творчих завдань.

У цьому зв'язку метою статті є виділення критеріїв, що складають основу організації евристичної діяльності у фаховій підготовці майбутніх учителів музики. Розробляючи критерії ефективності підготовки студентів засобами евристичного навчання у процесі роботи навчальних хорових колективів, ми виходили з того, що вони повинні відображати специфіку фахової підготовки як цілісного утворення у єдності її структурних компонентів та взаємозв'язків між ними. Оскільки, на нашу думку, охарактеризувати готовність до евристичної діяльності можливо не тільки за ступенем сформованості її окремих компонентів, але й за особливостями її прояву у процесі диригентсько-хорової діяльності, за мірою інтенсивності інтелектуально-пізнавального процесу. Нами визначено чотири групи критеріїв готовності майбутніх учителів музики до керівництва дитячими хоровими колективами у процесі евристичного навчання:

- міра спрямованості студентів на конструювання власних мотивів евристичної діяльності;
- ступінь розвиненості умінь студента оперувати евристичними прийомами роботи у взаємодії з навчальним колективом;
- міра здатності до самоконтролю творчих мистецьких та педагогічних дій;
- міра здатності студента до самостійного обґрунтованого пошуку доцільних методів у процесі евристичного пошуку.

Кожний критерій має тандем показників, які дозволяють виявити най суттєві прояви діагностуючих якостей майбутніх фахівців. Показниками міри спрямованості студентів на конструювання власних мотивів евристичної діяльності виступають:

- позитивне ставлення й активна спрямованість студентів на використання методів евристичного навчання у диригентсько-хоровій діяльності;

- прояв інтересу та творчої активності у майбутніх учителів музики до проектування евристичної діяльності.

Показниками ступеню розвиненості умінь студента оперувати евристичними прийомами роботи у взаємодії з навчальним колективом визначено:

- вияв студентами системних знань щодо впровадження методів евристичного навчання;
- прагнення до постійного розширення мистецької інформативної бази як засобу активізації евристичного діалогу.

Показниками міри здатності до самоконтролю творчих мистецьких та педагогічних дій було обрано:

- уміння рефлексивного оцінювання творів мистецтва, проводити глибокий аналіз хорових творів;
- гнучкість асоціативно-образного мислення, готовність до самостійної творчості.

Показниками міри здатності студента до самостійного обґрунтованого пошуку доцільних методів у процесі евристичного пошуку виступають:

- уміння передбачати та спланувати власні педагогічні дії відповідно змісту й вирішення творчих завдань;
- здатність до самостійного вибору студентом комплексу доцільних евристичних методів.

У процесі розробки критеріїв ефективності підготовки студентів ми дійшли висновку, що застосування методів евристичного навчання у фаховій підготовці майбутніх керівників хорових колективів – процес вагомий і складний. Оскільки, на практиці роботи з навчальним хором доводиться спостерігати раціональний теоретично-технічний підхід студентів до керування хоровим колективом і фактично повну відсутність творчо-мисленневих процесів, які є найнеобхіднішими для конструювання студентом власної концепції художньо-образного змісту хорового твору. Проблема полягає в тому, що студенти не відчувають себе «визначальною для творчого процесу дійовою особою – виконавцем-інтерпретатором, завдання якого полягає в тому, щоб, надихнувши колектив, об'єднати розрізнені дії його учасників у єдину, цілісну, наповнену життєвим змістом емоційну конструкцію» [4]. Доцільно зазначити, що застосування методів евристичного навчання є «запорукою такого творчого взаємозбагачення» і створює умови для «акмеологічного досягнення високих художніх результатів» [4].

При визначенні рівнів готовності студентів до застосування методів евристичного навчання у практичній роботі з хоровими колективами ми виходили з того, що означені рівні повинні відображати можливість послідовного зростання особистісних характеристик майбутніх диригентів, виявити якість змін індивідуальних результатів евристичної діяльності.

З урахуванням особливостей сутності і структури евристичного навчання майбутніх учителів музики, відповідно до означених критеріїв і показників оцінки їх сформованості було охарактеризовано чотири рівні готовності студентів до застосування методів евристичного навчання – низький, середній, достатній та високий. Досягнення студентом вищого рівня означає, що подальше звернення до методів евристичного навчання у фаховій діяльності майбутнього вчителя музики стане об'єктивною необхідністю, перетвориться на своєрідний «вічний двигун» акмерозвитку, професійного вдосконалення, створення індивідуальної траєкторії творчої дії під час керівництва дитячими хоровими колективами.

Таким чином, аналіз наукової літератури, авторське теоретичне і дослідно-експериментальне дослідження, дозволили нам: визначити критерії та показники; виявити чотири рівні готовності майбутніх учителів музики до застосування методів евристичного навчання у процесі фахової диригентсько-хорової підготовки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреев В.И. *Эвристическое программирование учебно-исследовательской деятельности: Метод. пособие.* - М.: Высш. Школа, 1981. 240 с.

2. Болгарський А.Г. *Музична культура в системі підготовки майбутнього вчителя музики //Науковий часопис НПУ імені М.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Вип. 1 (6). – К.: НПУ, 2004. – С. 7-14.*
3. Бодалев А.А. *Личность и общение. – 2-е изд. – М.: МПА, 1995. – 324 с.*
4. Козир А.В. *Формування професійної майстерності майбутнього вчителя музики у циклі диригентсько-хорових дисциплін //Теорія особистість учителя: проблеми теорії і практики: Зб. наук. праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2003. – Вип. 10. – С. 181-189.*
5. Падалка Г.М. *Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) – К.: Освіти України, 2008. – 274 с.*
6. Петрушин В.И. *Музыкальная психология: Учебное пособие для студентов и преподавателей. – гуманитарно-издательский центр ВЛАДОС, 1997. – 384 с.*
7. Хуторской А.В. *Эвристическое обучение: теория, методология, практика. – М.: Международная педагогическая академия, 1998. – 266 с.*

УДК 3786371.124:33

Терещенко М.М.

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ФАХІВЦІВ-ЕКОНОМІСТІВ У КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

В статті розкривається формування професійно творчого потенціалу майбутніх фахівців-економістів в сучасній Україні. Вивчення особливостей професійно педагогічної підготовки, яка сприяє формуванню творчого потенціалу майбутніх економістів в умовах Болонського процесу в Україні. Обеспечення державою підготовки кваліфікованих кадрів, здатних до творчого труду, професійному розвитку.

Україна проходить складний шлях державницького та громадського ставлення. Основна увага повинна бути, тобто створити необхідні передумови для запровадження сучасної політики розвитку сфери освіти і науки, та перетворення їх в базові галузі переходу до інноваційної моделі розвитку суспільства. Реформування освіти в Україні, що є складовою процесу адаптації національної освітньої системи до змін, які відбуваються останнім часом у європейських країнах пов'язані з визнанням значимості знань як рушія суспільного добробуту та прогресу. У зв'язку з цим одним із основних питань є спрямування підтримки вітчизняної освіти і науки, створення умов для забезпечення громадянам рівного доступу до якісної освіти, її інтеграцію у загальноєвропейський освітній простір. Відтак, питання забезпечення рівного доступу не просто до освіти, а саме до якісної освіти є ключовим для розвитку не тільки освітньої галузі, а й усього суспільства.

Розвиток творчого потенціалу особистості є одним із найактуальніших завдань сучасного суспільства, яке перебуває на етапі глобальних перетворень в системі освіти України, інтеграції у світовий освітній простір. Відповідно до європейських вимог та вітчизняних державних документів (Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI століття), Національна доктрина розвитку освіти України, Закон України "Про освіту", "Про вищу освіту", Концепція національного виховання) потребують оптимізації завдання та педагогічні механізми творчого розвитку студентської молоді, здатної до професійного самовдосконалення та самореалізації [3; 4; 5].

Розбудова єдиного Європейського Дому безпосередньо залежить від стратегічного розвитку цивілізації – інтелекту – науки, культури і освіти, навчання і виховання нових поколінь, розвиток яких розглядається нині як одне з найбільш актуальних питань життєствердження європейської, а слідом за нею – і світової спільноти. Потужний інтелект, розгалужена наука і якісна освіта є саме тією умовою, за якою уже розпочали цивілізаційні перегони провідні держави світу. Свідчення тому є Болонський процес, що об'єднує всіх суб'єктів європейського освітнього простору формування єдиних правил освітньо-наукової і виховної діяльності, нормами поведінки як на державному, так і на побутовому рівні [1, с.3].

У зв'язку з цим навчання у вищому навчальному закладі як проміжна ланка у неперервному процесі освіти посідає центральне місце. Розвиток суспільства вимагає нових підходів щодо підготовки майбутніх фахівців-економістів.

Критеріями сформованості творчого потенціалу майбутніх економістів повинні виступати творчі здібності (комунікативні, дослідницькі, дидактичні, рефлексійні); творчі якості (цілеспрямованість, наполегливість, здатність до міжособистісного спілкування, самостійність, ініціативність, впевненість у своїх силах та здібностях); особливості психічних процесів (критичність, дивергентність, легкість асоціювання, творча уява, пам'ять, увага); мотивація (позитивне уявлення про себе, творчий інтерес, допитливість, потяг до нової інформації, до нестандартних дій).

Педагогічними умовами формування творчого потенціалу майбутніх економістів мають виступати: забезпечення професіоналізації знань з практики на початковому етапі навчання, що здійснює формування творчого потенціалу спеціалістів-економістів; залучення студентів до систематичної науково-дослідної роботи.

Проблеми підготовки економістів, формування їхнього професійно-творчого потенціалу, розвитку важливих творчих здібностей, якостей, умінь, стилю мислення, діяльності висвітлюються в багатьох фундаментальних дослідженнях. Серед них визначаються певні напрями, що відображають окремі аспекти, а саме:

- фундаментальні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою досліджували О.О.Абдулліна, Є.П.Білозерцев, О.А.Дубасенюк, А.І.Капська, Л.І.Міщик, О.Г.Мороз, Н.Г.Ничкало, Г.В.Троцько, В.І.Луговий;
- проблеми формування інтересу до професії викладача досліджували Г.Д.Бабушкін, К.В.Ваганова, О.Д.Дубогай, В.К.Сидоренко;
- вивченням проблем творчої особистості, її потенційних можливостей, здібностей, властивостей, характерних рис здійснили у своїх працях Б.Г.Ананьєв, Д.В.Богоявленська, Н.В.Гузій, М.О.Лазарєв, В.О.Моляко, М.М.Поташник, Н.Ю.Посталюк, С.О.Сисоєва.